

Møtedato: 13.05.2024
Arkivnr.: 2024/12

Saksbeh/tlf:
Nielsen, Grønvik og Bech-Hanssen

Sted/Dato:
Sandnessjøen 06.05.2024

Styresak 44-2023 – Mottak av gavemidler til operasjonsroboter

Styret i Helgelandssykehuset HF inviteres til å fatte vedtak i saken.

Styret i Helgelandssykehuset HF ser meget positivt på initiativene fra Helgeland sykehusaksjon og Alstahaug kommune og takker ja til mottak av gavemidler til operasjonsroboter.

Administrerende direktørs vurdering

Her følges administrerende direktør (AD) sin vurdering av saken. Vurderingen baserer seg på fagmiljøets vurderinger, samt drøftinger i sykehusledelsen og med foretakstillitsvalgte og foretaksverneombud.

Det er positivt at Helgelandssykehuset har givere som ønsker å bidra inn til ny teknologi i kirurgisk virksomhet.

Kirurgisk klinikk har utarbeidet et felles faglig notat vedrørende operasjonsrobot-teknologi og faglig utvikling. AD legger til grunn at det er svært positivt at fagmiljøet er samlet i saken. Det er et mål i foretakets Faglig strategisk utviklingsplan å legge til rette for fagutvikling på tvers av våre sykehus. Dette vil være en slik mulighet. Det skal vektes høyt at våre fagfolk har et ønske om å ta i bruk teknologi.

Det er et faktum at innkjøp av robot har en høye innføring- og opplæringskostnader.

Vår eier Helse Nord har igangsatt et omfattende endring- og omstillingsarbeid som berører hele landsdelen, også Helgelandssykehuset. Fagnotatet henviser til metodevurderinger i FHI om robotassistert kirurgi med forventet konklusjon mars/april 2024.

AD mener med dette at det derfor foreligger tre alternative vedtak styret inviteres til å drøfte rundt.

Styret vedtok følgende i sak 78-2023 Mottak av gavemidler til operasjonsroboter 20. september 2023:

1. Styret i Helgelandssykehuset HF ser meget positivt på initiativene fra Helgeland sykehusaksjon og Alstahaug kommune.
2. Styret ber administrasjon gå i dialog med giverne for å belyse omfang, innhold og eventuelle premisser for gavene.
3. Styret ber administrasjonen etablerer dialog med Helse Nord RHF i videre saksbehandling, jfr. lignende initiativ ved andre foretak i regionen.
4. Styret ber om at administrasjon kommer tilbake til styret, i styremøtet oktober 2023.

I styremøte 24. oktober under styresak 90-2023 AD orienterer ble styret orientert om møtene med Helgeland sykehusaksjon og Alstahaug kommune. Styret bad om at administrasjonen fortsetter dialogen med Helse Nord. Svaret pr nå er at spørsmål om anskaffelser av robotteknologi skal koordineres med HN RHF, og det ligger føringer for behandling i konsernbestemmelsene.

Administrerende direktør anbefaler at saken ferdigbehandles i styret i Helgelandssykehuset for oversendelse til Helse Nord i tråd med konsernbestemmelsene.

Sandnessjøen 06. mai 2024

Lena Elisabeth Nielsen
administrerende direktør

Vedlegg:

1. Konsernbestemmelser for helseforetakenes håndtering av forhold til gaver, stiftelser, legater og fond
2. Notat kirurgisk klinikk – robotkirurgi i Helgelandssykehuset
3. Drøftingsprotokoll 13.09.23
4. Konsernbestemmelser for helseforetakenes håndtering av forhold til gaver, stiftelser, legater og fond
5. Notat fra dialogmøte med Helgeland sykehusaksjon den 2.10.2023
6. Notat fra dialogmøte med Alstahaug kommune den 11.10.2023

Innledning

Helgelandssykehuset har fått tilbud om gavemidler tilsvarende to operasjonsroboter med betingelse om plassering av robot ved Helgelandssykehuset Mo i Rana (MIR) og Helgelandssykehuset Sandnessjøen (SSJ). Saken har mange fordeler og flere utfordringer.

Saksbehandlingen har involvert kirurgisk klinikk, drift og eiendom som forvalter innkjøp og MTU, sykehusledelsen og foretakstillitsvalgte. Saken ble drøftet med FTV 13.09.23, protokoll ligger vedlagt (vedlegg 2).

Gaver til Helgelandssykehuset har fått dekning i media gjennom flere år, først fordi det kirurgiske fagmiljøet i Mo i Rana har engasjert seg i ønsket om å få en robot til sykehuset i samarbeid med Helgeland Sykehusaksjon i Mo i Rana. De siste månedene har saken fått bred dekning i det offentlige rom. Medieomtalen baserer seg i all hovedsak på argumenter for og imot basert på strukturvedtaket på Helgeland av 27. januar 2020. Alstahaug kommune har i e-post av 16.08.2023 gitt en robot i gave til Helgelandssykehuset med betingelse om plassering ved hovedsykehuset i Sandnessjøen.

Vurderingene som skal gjøres rundt gavemottak i denne størrelsesordenen går langs flere akser:

- Omdømme – kan beslutningen påvirke omdømmet positivt/negativt?
- Er gaven i tråd med helseforetakets formål? Kan den påvirke foretakets vedtatte strategi eller den regionale funksjonsfordelingen?
- Juridisk – vil et gavemottak være i tråd med gjeldende bestemmelser?
- Økonomi – vil gaven påvirke foretakets økonomi positivt/negativt?
- Det etiske perspektivet – lar beslutningen seg begrunne?
- Hva vil være de faglige fordeler og/eller ulemper – for pasienten, ansatte og foretaket?

Styresaken vil belyse alle disse temaene.

Saken er todelt. Den første delen presenterer administrasjonens vurdering av omdømme, formål, juridisk, etikk og økonomiske konsekvenser av å ta imot operasjonsroboter i gave. Den andre delen viser til de faglige vurderingene foretatt av kirurgisk klinikk.

Del 1: Omdømme, juridiske, økonomiske og driftsmessige vurderinger.

Saken har som formål å se eventuelle gavemidler til operasjonsrobot til hhv. Helgelandssykehuset Mo i Rana og Helgelandssykehuset Sandnessjøen opp mot etiske problemstillinger, foretakets formål og strategier, aktivitet og økonomi, samt Helse Nord's konsernbestemmelser for investeringer og håndtering av forholdet til gaver.

Helgeland Sykehusaksjon startet arbeidet med innsamling til operasjonsrobot til sykehuset i Rana i oktober 2021. Sykehusaksjonen har tatt initiativ til to møter med administrerende direktør ved Helgelandssykehuset. Sykehusaksjonen har bedt om en avklaring rundt et

eventuelt mottak av en slik gave før de går videre med sitt innsamlingsarbeid. Sykehusaksjonen har satt seg som mål å samle inn rundt 21 millioner kroner til formålet.

Som følge av bred samfunnsinteresse sommeren 2023 og parallelt med initiativet i Mo i Rana har Alstahaug kommune v/ordfører stadfestet et bidrag på inntil 21 mill. kroner til innkjøp av operasjonsrobot til Helgelandssykehuset Sandnessjøen. Begge gavene kommer med betingelse når det gjelder plassering av roboten.

Helgelandssykehuset er en offentlig aktør som ivaretar et viktig samfunnsoppdrag, og skal derfor utvise særlig bevissthet rundt egne beslutninger og prioriteringer, og skal ikke la mottak av gaver påvirke disse.

Omdømme

Debatten om hvorvidt det offentlige spesialisthelsetjeneste-tilbudet skal finansieres av private givere og kommuner i en region, pågår. Hovedtemaet er om det er etisk rett. Administrasjonen påpeker at det er et tema, og går ikke inn i debatten her.

Fagmiljøet ved Helgelandssykehuset Mo i Rana har over år hatt et ønske om å ta i bruk operasjonsrobot-teknologi, og har jobbet sammen med Sykehusaksjonen for å realisere en slik gave. Lokale medier har fulgt utviklingen og vårt fagmiljø har vært i fokus. Fagmiljø som engasjerer seg i en sak som det brenner for kan arbeidsgiver ikke se som negativt. Vi ønsker fagmiljø som har en vilje og ønske om å utvikle faget, blant annet med å ta i bruk ny teknologi.

Omdømmemessig kan det virke uheldig å takke nei til en gave som gir Helgelandssykehuset muligheten til å ta i bruk moderne, fremtidsrettet teknologi som vil høyne kvaliteten i pasientbehandlingen og virke attraktivt på rekruttering av helsepersonell. Samtidig kan det påvirke omdømmet negativt å ta imot gaver med betingelser. Selv om foretaket har gjort vurderinger opp mot konsernbestemmelsene og funnet at et gavemottak er innenfor disse, kan omgivelsene vurdere det annerledes. Omgivelsene kan tolke det dithen at foretakets strategier og prioriteringer blir påvirket av aktører på utsiden. Dette kan svekke tilliten til helseforetaket.

Alle våre sykehuslokasjoner har kultur for å ta imot gaver. Vår siste gave var nytt utstyr til mammografi i Sandnessjøen, mottatt i januar 2021. Også denne gaven var beheftet med betingelse om plassering; gaven skulle gjøre det mulig å opprettholde tilbudet i Sandnessjøen.

Gavene er betinget med plassering i hhv. Mo i Rana og Sandnessjøen. Det kan være en problemstilling at gavene kobles til en langvarig lokaliseringstrid. Det er vår vurdering at gavene ikke genererer nye tilbud ved noen av sykehusene og heller ikke rokker ved vedtatt funksjonsdeling i foretaket. Giverne er Alstahaug kommune og Helgeland Sykehusaksjon. Sykehusaksjonen gir på vegne av kommune, næringsliv, lag og foreninger og privatpersoner. Giverne representerer med andre ord en stor del av befolkningen og næringslivet på Helgeland. Vi ser ikke omdømmemessige problemstillinger knyttet til giverne.

Juridisk

Formålet med avsnittet er at gavene skal ses opp mot konsernbestemmelser for investeringer og helseforetakenes håndtering av forhold til gaver, stiftelser, legater og fond.

Ettersom investeringene er gavemidler påvirkes ikke investeringsrammene for foretaksgruppen jf. *Konsernbestemmelser investeringer i Helse Nord*.

I forbindelse med styrebehandlingen skal følgende vurderes:

- Habilitetsforhold
- Etske problemstillinger
- Om gaven kan påvirke foretakets vedtatte strategier eller prioriteringer
- Om gaven kan medføre konkurransevridning i forhold til andre aktører
- Om gaven kan medføre endrede driftsutgifter eller økte langsiktige kostnader

Saksbehandler har vurdert mottak av gavene opp mot konsernbestemmelsene, og har funnet at gavemottak ligger innenfor disse. Operasjonsrobotene er tenkt brukt til aktivitet som allerede foregår ved sykehusene, og driften skal i størst mulig grad være selvfinansierende. Gaven påvirker derfor ikke foretakets vedtatte strategier eller prioriteringer.

- *«Habilitet, jf. forvaltningsloven §§ 6 flg. Både forholdet mellom stiftelsen/giver og foretaket, samt forholdet til den som beslutter mottak, må vurderes. Det er særlig viktig å iakttas relasjoner som kan være egnet til å svekke tilliten til foretaket, eller dets omdømme. Habilitet må også vurderes ift. biervervsreglene.»*

Givere er kommuner, privatpersoner, lag og foreninger og næringslivet på Helgeland. Saksbehandler for saken er AD, konst. med. dir. og dir. for drift- og eiendom ved Helgelandssykehuset som administrerer anskaffelser til helseforetaket. Beslutningstaker er styret i Helgelandssykehuset. Vi finner ingen relasjoner mellom givere og mottaker som er i strid med denne paragrafen.

- *«Hvorvidt mottak vil være forenlig med det til enhver tid gjeldende regelverk, jf. bla helsepersonelloven § 9, samt eventuelle eierfastsatte krav.»*

Paragrafen regulerer helsepersonellens anledning til å på egne eller andres vegne motta gaver som er egnet til å påvirke helsepersonells tjenstlige handlinger. Gavene gis ikke til en eller flere helsepersonell, men foretaket som sådan. Å motta gaven vil derfor ikke være i konflikt med helsepersonelloven.

- *«Etske problemstillinger knyttet til giver og eventuelt mottak av gaven, jf. foretakets etske retningslinjer og samarbeidsavtalen med legemiddelindustriforeningen.»*

Gjennom Helgeland Sykehusaksjon vil det være mange bidragsytere, og Helgelandssykehuset betrakter sykehusaksjonen som givelsen av en eventuell pengegave. En eventuell anskaffelse vil gjøres av Helgelandssykehuset og følge ordinær anskaffelsesprosess der disse forholdene

blir ivaretatt. Vi ser ingen etiske betenkeligheter rundt Alstahaug kommune som giver da denne har gjort egne vurderinger og prioriteringer.

- *«Hvorvidt relasjonen til helseforetaket kan utnyttes i kommersiell, eksempelvis reklamemessig sammenheng, og i så fall konsekvensene av dette.»*

Dette blir ivaretatt ved at roboten og serviceavtale kjøpes etter en ordinær kunngjort anskaffelse gjennom vår innkjøpsavdeling.

- *«Hvorvidt mottak kan påvirke foretakets vedtatte strategier eller prioriteringer.»*

Anskaffelse av operasjonsrobot ligger ikke inne i eksisterende langtidsplan for prioriteringer av medisinteknisk utstyr i Helgelandssykehuset. Dette kan imidlertid ha sammenheng med lave investeringsrammer og derav svak evne til innkjøp av nytt innovativt utstyr.

Kapittel 9.4.3 i Faglig strategisk utviklingsplan (2021) beskriver robotassistert laparoskopisk kirurgi som en metode som vil ta over for dagens mini-invasive kirurgi, men planen omhandler ikke robotkirurgi utover det. Samfunns målet for Nye Helgelandssykehuset, som er gjengitt i faglig strategisk utviklingsplan, sier imidlertid noe om ambisjonsnivået for foretaket, og for Helgeland for som helhet:

Nye Helgelandssykehuset – Norges beste lokalsykehus – skal etablere ett sykehus som gir trygghet for Nye Helgelandssykehuset. Det skal være pasienttilpassede, kunnskapsbaserte og sammenhengende tjenestetilbud av høy kvalitet, som møter dagens og fremtidens behov. Helgelandssykehuset skal bidra til et Helgeland som er attraktivt og i utvikling – for fagmiljøene og samarbeidspartnere. Helgelandssykehuset skal gi tilgjengelige, gode og likeverdige tjenester til alle som trenger det.

Saken omhandler to operasjonsroboter; en på hver lokasjon. Robotene vil brukes innen fag og tjenestetilbud som allerede finnes i Helgelandssykehuset, og vil på den måten ikke påvirke vedtatt funksjonsfordeling i foretaket eller regionen for øvrig gitt at begge sykehusene får operasjonsrobot i gave.

- *«Hvorvidt mottak av gave kan medføre konkurransevridding i forhold til andre aktører i markedet.»*

Anskaffelsen forutsettes gjennomført som en ordinær anskaffelse av innkjøpsavdelingen og at anskaffelsesregelverket følges. Dette vil således være ivaretatt.

- *«Eventuelle andre konsekvenser for foretaket og dets virksomhet, eksempelvis omprioriteringer, endrede driftsutgifter, langsiktige kostnader.»*

Økonomi

Gitt innføring av robotassistert kirurgi i Mo i Rana er vår vurdering at Helgelandssykehuset med et stabilt pasientvolum illustrert ved dagens pasientsammensetning vil gi foretaket merkostnader i størrelsesorden 3 331 520 kr første året og deretter merkostnader i størrelsesorden 2 685 000 kr per år.

Gitt samtidig innføring av robotassistert kirurgi i Sandnessjøen, med et stabilt pasientvolum illustrert ved dagens pasientsammensetning, vil Helgelandssykehuset påta seg merkostnader i størrelsesorden 789 404 kr første året og deretter merkostnader i størrelsesorden 1 764 000 kr per år.

Fagmiljøene i Mo i Rana antar at det er mulig å operere flere pasienter med robotassistert kirurgi. Gitt at de foreslåtte inngrepene kan gjøres på eksisterende stuer og med eksisterende personell på allerede avsatte operasjonsdager gir dette isolert sett potensielt en økonomisk gevinst på ca. 3,4 millioner kr per år, noe som altså dekker de aktuelle merkostnadene. Det understrekes at beregningene ikke er underbygget av faktiske KPP-data, og må sees på som estimer. Det foreligger ikke tilsvarende anslag fra fagmiljøene i Sandnessjøen per i dag, men legges samme prosentvise vekst til grunn i Sandnessjøen gir dette isolert sett en økonomisk gevinst på ca. 900 000 kr per år, noe som altså ikke dekker de aktuelle merkostnadene i Sandnessjøen.

Anslagene viser at en innføring av robotassistert kirurgi både i Sandnessjøen og Mo i Rana samlet sett tilnærmet vil kunne bære seg på kvantiterbare gevinster med ca. minus 150 000 kr. per år.

Innenfor eksisterende operasjonsstuekapasitet og bemanning vil vi kunne øke antallet operasjoner ved innføring av robotassistert kirurgi. Pr i dag er det ikke tilstrekkelig antall pasienter på venteliste, og det forutsettes tilføring av pasientvolum fra andre regioner for inndeckning av merkostnadene skissert ovenfor. En gevinstrealiseringsplan må utarbeides, og det må sikres finansiering av felles opplæring.

Det understrekes at kan være krevende å snu pasientstrømmene slik at både Mo i Rana og Sandnessjøen vil få tilstrekkelige med pasienter til å dekke inn de samlede merkostnadene med robotassistert kirurgi på begge steder, i hvert fall på kort og mellomlang sikt. Det er grunn til å tro at Helgelandssykehuset vil trenge lenger tid enn ett år, meget mulig opp mot fem år, for å sikre de merinntektene som skal bære de kvantifiserbare gevinstene. Merkostnadene vil imidlertid treffe sykehuset umiddelbart ved en innføring av robotassistert kirurgi.

Vurderinger fra kirurgisk klinikk

Et samlet fagmiljø fra kirurgisk klinikk kommenterte i sitt notat ved forrige styrebehandling det samme kostnadsbildet som beskrevet overfor:

«I et kortsiktig perspektiv vil det være betydelige innføringskostnader ved oppstart av robotkirurgi. Vi må være forberedt på et effektiviseringstap en god periode etter innføringen,

og dette påvirker også økonomien negativt særlig i et kortsiktig perspektiv.

Det må tas høyde for en lang innføringsperiode, særlig også fordi vi har mange kirurger som skal ha opplæring.

Etter innføringsperioden vil man kunne hente ut effektiviseringsgevinster, forutsatt at vi har fått tilført tilstrekkelig pasientvolum/ventelister. En grov men nøktern beregning som er gjennomført for en lokalisasjon med dagens priser og pasientvolumen har vist at besparelser av liggetid ved robotkirurgi dekker en del av merkostnadene på operasjonsstuen, men ikke helt. Hadde Helgelandssykehuset måtte dekke investeringskostnadene selv hadde regningen vært en helt annen og innføring av robotkirurgi betydd en veldig stor utfordring».

Del 2: Vurderinger med bakgrunn i faglig tilrådning

Innføring av robotassistert kirurgi i Helgelandssykehuset vil få konsekvenser for behandling av både enkeltpasienter og pasientgrupper, og kan få konsekvenser for faglig prioritering og strategisk utvikling i foretaket. Det kirurgiske fagmiljøet har utarbeidet et faglig notat i saken. Kst. medisinsk direktør mener at notatet belyser de vesentlige faglige aspektene ved saken med både fordeler og ulemper, og stiller seg bak fagmiljøets vurdering. Vi viser til *Notat kirurgisk klinikk – robotkirurgi i Helgelandssykehuset*.

Oppfølging etter styremøte 20.09.2023 – dialog med givere

Styret i Helgelandssykehuset vedtok i sak 78/2023 pkt. 2 følgende: «*Styret ber administrasjon gå i dialog med givene for å belyse omfang, innhold og eventuelle premisser for gavene*».

Administrasjonen har gjennomført møter med Helgeland Sykehusaksjon (02.10.23) og Alstahaug kommune (11.10.23) med det formål å belyse omfang, innhold og eventuelle premisser for gavene. Helgelandssykehuset har også i mars og juni i år hatt møter med Helgeland Sykehusaksjon i forbindelse med robot-saken.

Notater som oppsummerer møtene 2. og 11. oktober ligger vedlagt. Begge givere bekrefter at gaven er et engangsbeløp og kommer med en betingelse om plassering – Helgeland Sykehusaksjon stiller som betingelse at roboten plasseres på sykehuset i Rana, mens Alstahaug kommune ønsker at deres gavemidler skal brukes for å styrke hovedsykehuset i Sandnessjøen, jfr. strukturvedtaket. Alstahaug kommune bekrefter et gavebeløp på inntil 21. mill. kr. Helgeland Sykehusaksjon har tidligere operert med samme beløp, men sier i møte med Helgelandssykehuset at aksjonen vil gi et beløp tilsvarende kostnad på operasjonsroboten som foretaket ønsker. Ingen av givene har ikke tatt stilling til eventuelle andre utgifter knyttet til opplæring, service og fremtidig utskifting av utstyret.

Helgelandssykehuset vil selv foreta selve anskaffelsen, herunder vurdere leasing av robot.

Tilbudet fra Alstahaug kommune står til den 20.12.23. Det har vært dialog med kommunen som bekrefter at tilbudet fortsatt gjelder. Helgeland Sykehusaksjon har ikke en slik betingelse, men poengterer at de i utgangspunktet ventet seg et svar på dette tilbudet for ett år siden.